

**SECURITATE ȘI INTELLIGENCE.
ASPECTE STRATEGICE ȘI MODEL ORGANIZAȚIONAL**

**SECURITY AND INTELLIGENCE.
STRATEGIC ASPECTS AND ORGANIZATIONAL MODEL**

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR*
Lector univ. dr. Mihai BĂLAN**
Dr. Cristian-Sorin PRUNĂ***

Studiul de față abordează noțiunea de securitate pe care o consideră principala condiție pentru existența și evoluția unei națiuni (entitate statală) în stare de pace, aflată în relație directă cu dezechilibrul stat-națiune – coordonată definitorie a modernității statului de drept, cauză principală a diferendelor și element de continuitate al păcii, crizei și războiului.

În contextul actual, securitatea prospectivă se impune drept un reper al cunoașterii necesităților și fundamentării politicilor și strategiilor, care în raport cu dinamica stării de fapt contribuie la orientarea și adecvarea deciziilor strategice pentru evitarea evoluțiilor indezirabile ale națiunii (statului).

În ceea ce privește intelligence-ul modern, aspectele multiple și diversificate ale problematicei au impus orientarea demersului spre delimitarea acestuia ca artă strategică, drept o componentă superioară a confruntării informaționale, dar și ca activitate derulată de structurile informative ale unei entități statale.

Cuvinte cheie: securitate; intelligence; pace; criză; război; cunoaștere.

The present study approaches the notion of security that is considered the main condition for the existence and development of a nation (statal entity) in a state of peace,

* Cadru didactic în Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” București; e-mail: gen_onisor@yahoo.com, telefon: 0763637421.

** Cadru didactic în Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” București.

*** Specialist în intelligence.

seen in direct relationship with the state-nation imbalance – a defining coordinate of the rule of law modernity, the main cause of disputes and the element of continuity of peace, crisis and war. In the current context, prospective security should be the landmark law of acknowledging the needs and underlying policies and strategies, which in relation to the dynamics of the present situation contributes to the orientation and appropriateness of the strategic decisions in order to avoid undesirable developments of the nation (state).

In what the modern intelligence is concerned, the multiple and varied aspects of the problem have imposed orientating the approach towards defining it as strategic art, as a superior component of informational confrontation, but also as an activity conducted by the informative structures of the state entity.

Keywords: security; intelligence; peace; crisis; war; acknowledgement.

Bellum ita suscipiatus, ut nihil aliud nisi pax quaesita videatur¹
Cicero, De officiis

Decalajele dintre state sunt expresii ale diferențelor dintre capacitățile de analiză și decizie strategică ale acestora, preeminentă fiind abilitatea de a specula un echilibru inteligent între cunoaștere și influență, între realitate și potențialitate, între elementele factuale pe deplin cunoscute și standardizate și imaginație. Mediul actual de securitate se descrie prin complexitate și non-liniaritate, solicitând structurilor de intelligence adaptări ale modalităților de acțiune, concordant noilor provocări, context care facilitează demersurile inovative și experimentale.

Securitate. Delimitări conceptuale

Securitatea reprezintă condiția esențială pentru existența și evoluția unei națiuni în stare de pace și, implicit, pentru ansamblul de structuri organizaționale prin care aceasta se auto-gestionează (entitatea statală).

Starea de securitate este rezultatul unui proces cognitiv și acțional ce are ca domeniu de referință valorile și interesele națiunii (corelat necesităților de protecție, promovare și apărare a acestora), iar ca fundamente – ordinea de drept (construită de națiune prin intermediul statului, necesară prevenirii situațiilor de criză cu

¹ Un război trebuie purtat astfel încât să se vadă că nu s-a urmărit nimic altceva decât pacea.

implicații asupra entității statale și prezervării echilibrului socio-politic) și apărarea națiunii în fața amenințărilor și agresiunilor de orice natură.

Componenta internă a procesului de securitate se referă la stabilitatea ansamblului organizațional prin intermediul căruia națiunea se auto-gestionează (având drept coordonate – ordinea constituțională, antiterorism, securitate economică etc.), iar cea internațională are ca obiect echilibrul și stabilitatea interstatală.

Starea de securitate se constituie prin dinamica interacțiunilor dintre vectorii de securitate și cei de insecuritate. Vectorii de securitate sunt organizații și instituții investite să protejeze, să apere și să promoveze valorile și interesele organizațiilor sociale și entităților socio-politice în funcție de necesitățile de securitate ale națiunii. Vectorii de insecuritate sunt subiecți ori organizații de orice natură ale căror acțiuni se constituie în factori perturbatori cu consecințe asupra stării de securitate, în sensul de afectare a posibilităților integratoare ale națiunii (denaturarea spiritului de comunitate) și de reducere a funcționalității statului (dezorganizarea funcțiilor acestuia și producerea de discontinuități în gestionarea publică, diminuarea capacității sale de a evolua ori de a se menține ca organizare socială, slăbirea capacității de producere și utilizare a resurselor, diminuarea capacității de satisfacere a nevoii de protecție etc.).

Securitatea este realizată de entități manageriale care utilizează mijloace (surse și resurse de securitate – umane, informaționale și energetice) și metode (conform atribuțiilor și responsabilităților) în scopul protejării, apărării și promovării valorilor și intereselor națiunii, având ca repere dinamice necesitățile de securitate (caracteristice entității statale ori derivate din participarea acesteia la constituirea unor ansambluri de state).

Evoluția societății umane a impus abordări moderne ale stării de securitate, concept delimitat într-o primă etapă prin echilibrul de forțe, disuasiune, neutralitate și nealinere.

Având în vedere tipul de interacțiuni predominante existente la nivel interstatal, se pot delimita relații de rivalitate (proprie sistemului internațional de state), de cooperare (caracteristice societății internaționale – instituții comune) și transnaționale (care accentuează importanța sistemelor democratice).

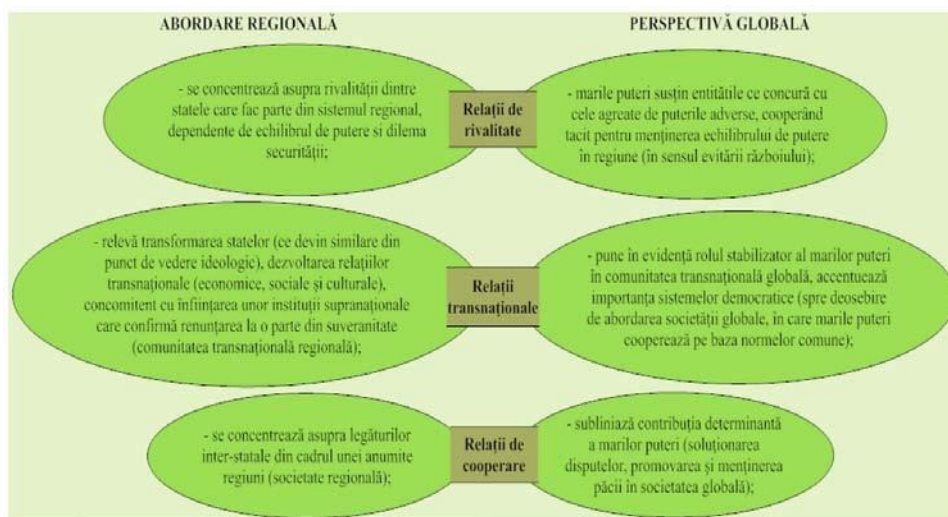

Figura 1. Interacțiuni statale

Inițial, echilibrul de forțe și descurajarea (disuasiunea) instituiau și prezervau starea de securitate – pacea – în plan intern (ca efect al echilibrului de putere între forțele socio-politice, asigurat prin legislație și instituții) și extern (rezultat al autoapărării și al apărării colective – încheierea de alianțe cu caracter defensiv).

Echilibrul de forțe are o componentă de referință (un sistem internațional sau o entitate politico-statală, în cadrul căreia se constituie coaliții) și o componentă dinamică (un sistem de relații inter și intra-statale, a cărui evoluție modifică puterea și forța militară). Disuasiunea vizează descurajarea potențialilor adversari în sensul împiedicării acestora de a declanșa un război de agresiune, fapt ce a generat o competiție pentru mărirea resurselor de putere (informația, capitalul și forța). Unele entități statale pot recurge la neutralitate ori nealiniere față de oportunitățile și consecințele unei eventuale implicări în redefinirea spațiului de securitate de pe poziții de forță.

Utilizarea acestor concepte oferă perspectiva asigurării prin forță (în special cea militară) a stării de securitate (păcii) a statelor, în acord cu capacitățile lor de impunere sau de acceptare a raporturilor de putere.

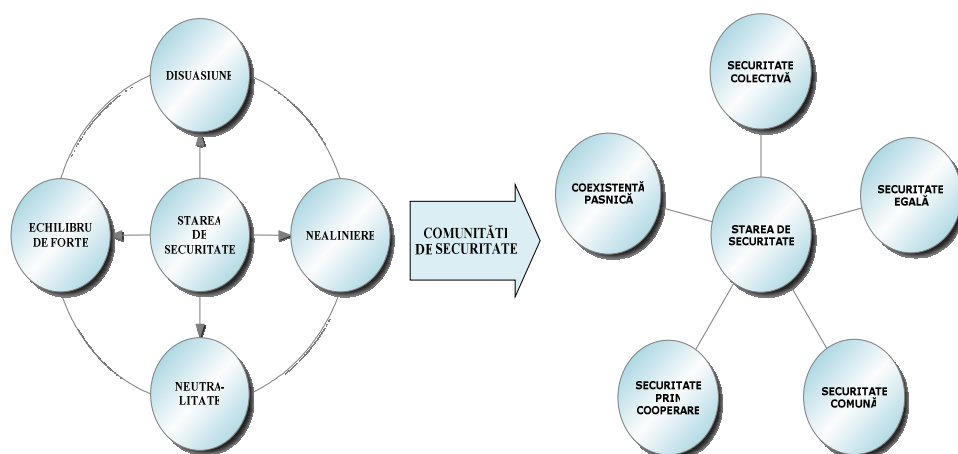

Figura 2. Modalități de realizare a securității naționale

Pe acest fond, conceptului de securitate² (și implicit păcii) i s-au adăugat noi valențe:

- coexistența pașnică – cooperare activă pe baza egalității și avantajului reciproc (dezirabilă mai ales pentru statele mici), a cărei aplicare depinde de atitudinile marilor puteri;
- securitatea colectivă – pornind de la caracterul indivizibil al securității, presupune un angajament comun în favoarea acesteia (aplicarea printr-un tratat a unor măsuri de apărare comună împotriva unei agresiuni);
- securitatea egală – implică interese convergente între puteri de mărime egală;
- securitate comună – nu implică amenințări cu distrugerea reciprocă și promovează principiul păcii internaționale – consecință a securității tuturor;
- securitate prin cooperare – gestionarea multilaterală a securității în cadrul organizațiilor internaționale sau a unor coaliții.

Gestionarea integrată a securității (în cadrul complexelor regionale de securitate – grupuri de state caracterizate de un anumit grad de proximitate

² Bordeianu, Cătălin; Enea, Viorel și Nicolae, Corina, *Gestionarea și managementul crizelor militaro-politice contemporane. Dimensiunile securității în epoca globalizării*, Iași, Editura Vasiliana 98, 2010, pp. 165-174.

geografică și interacțiune strategică sau interdependență legată de securitate³) se realizează de către comunități de securitate. Acestea acționează pe o coordonată națională (instituțiile statului gestionează integrat apărarea, plecând de la un scop comun – pacea, având ca obiectiv starea de securitate) și internațională (gestionarea multilaterală a securității, prin cooperare în cadrul organizațiilor internaționale sau coalițiilor).

Securitate prospectivă – coexistența păcii, crizei și războiului

Coexistența păcii, crizei și războiului este relevată de omniprezența diferendului în cadrul societății umane și a formelor sale de gestionare. Diferendul este starea de conflictualitate ce evoluează între repere precum disensiuni, tensiuni și conflict.

Putem considera drept cauză principală a diferendelor dezechilibrul stat-națiune (puterea statului; gradul de congruență al granițelor etnice, naționale și politice – nu există compatibilitate între state și sentimentele naționale ale populațiilor).

Dinamica societății este caracterizată de o serie de procese cu caracter de constanță și universalitate în ansamblul ei:

- ființarea, evoluția și emergența națiunilor;
- constituirea și interacțiunea formelor de organizare prin care națiunile se auto-gestionează;
- dezechilibrul stat-națiune cu diferite grade de manifestare.

Se observă incidența efectelor de ansamblu asupra organizărilor umane (stări anomice, crize, conflicte politico-militare, războaie), dar și efecte punctuale, al căror impact din ce în ce mai pronunțat contribuie la turbulența societății (sursa amenințărilor asimetrice, pe fondul dezechilibrului stat-națiune).

Procesul de securitate implică menținerea stării de pace ori instituirea ei în situații complexe. Eficiența acestuia depinde de raportarea prospectivă la o stare de securitate dezirabilă, în cadrul căreia se va lua în calcul domeniul actual de referință (valorile și interesele națiunii) și reflecția sa viitoare (corelat reperelor dinamice – necesități de protecție, promovare și apărare).

³ Miller, Benjamin, *State, Națiuni și Mari Puteri*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2010, Iași, p. 43.

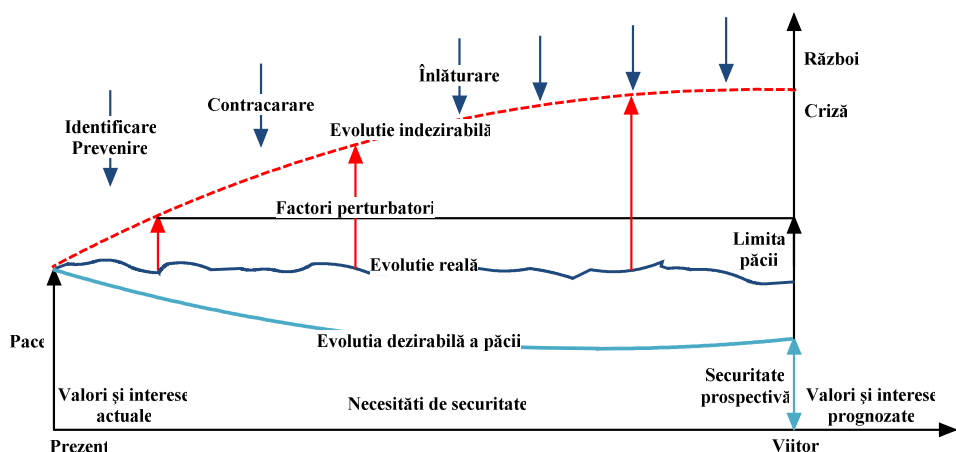

Figura 3. Securitatea prospectivă

Astfel, conceptul securității prospective delimitează două paliere temporale de acțiune (prezent și viitor) pentru menținerea vulnerabilităților în limite acceptabile. Acestea se inter-condiționează întrucât predicția are ca rezultat definirea, dezvoltarea și integrarea unor capacități naționale de prevenire a potențialelor amenințări (într-un orizont de timp delimitat și context previzionat – prin securitatea prospectivă), în legătură directă cu situația operațională actuală.

Evaluarea corectă este condiționată de cunoașterea dinamicii stării de fapt, iar formularea de scenarii de evoluție în raport cu securitatea prospectivă va scoate în evidență modalități de prevenire și contracarare a factorilor perturbatori (ce derivă din dezechilibrul stat-națiune, aflat la baza conflictualității) ori înlăturarea consecințelor acestora în scopul instituirii ori menținerii securității (implicit păcii).

Astfel, securitatea prospectivă se constituie într-un reper al cunoașterii necesităților și fundamentării politicilor și strategiilor în domeniu, ce contribuie la adoptarea, în prezent, a acelor decizii strategice capabile să prevină evoluția indezirabilă a națiunii (statului) și materializarea situațiilor complexe.

Intelligence. Noțiuni și termeni utilizați

Informația este omniprezentă în toate domeniile activității umane și, implicit, în instituirea și menținerea stării de securitate.

Procesul de securitate este atât generator, cât și consumator de informație, aceasta constituind, simultan, element structural, valoare și amenințare. Acest

proces se realizează corelat obiectivelor stabilite prin strategiile de securitate și apărare – ce exprimă orientarea la nivel macro a politicilor guvernamentale, și în baza celor stipulate de strategiile sectoriale (dezvoltate și implementate la nivelul instituțiilor strategice, precum ministerele de resort).

Rolul pe care informația îl deține este unul fundamental întrucât orice demers destinat realizării și prezervării stării de securitate (finalitate dezirabilă a apărării) nu este posibil fără informații (pe care le vom denumi – **informații pentru securitate și apărare sau informații de securitate**), acestea constituindu-se în elemente structurale care asigură realizarea, de manieră preventivă, a scopurilor privind cunoașterea, decizia sau acțiunea în securitate.

Subsumat cunoașterii, informația de securitate este vitală pentru identificarea în timp oportun a surselor de insecuritate, prin intermediul ei fiind evidențiați factorii perturbatori, mijloacele și metodele uzitate, legăturile de cauzalitate și reperatele temporale. Ulterior, informația de securitate contribuie la generarea deciziilor și acțiunilor necesare realizării și prezervării mediului de securitate, atât în situații de pace, cât mai ales în perioade de criză sau război.

În procesul de securitate, informația este purtătoare de valoare în condițiile în care facilitează identificarea și adoptarea soluțiilor de contracarare operativă a surselor de insecuritate.

Gestionarea eficientă a resursei informaționale asigură evitarea surprinderilor derivate din adoptarea deciziilor inoportune (insuficient analizate, nereglementate etc.), respectiv mărirea capacității de anticipare a acțiunilor întreprinse de o gamă diversificată de elemente perturbatoare și dinamica acestora, precum și reacții acționale adecvate.

Eficiența și modalitățile de valorificare a informațiilor pentru securitate și apărare sunt dependente de capacitatea entităților manageriale îndrituite de a gestiona, în mod dinamic, interacțiunile dintre vectorii de securitate și cei de insecuritate. Acestea își adaptează capacitățile de cunoaștere și de acțiune – având ca rezultat identificarea demersurilor necesar a fi întreprinse pe linia prevenirii sau contracarării contextelor ce lezează starea de securitate, respectiv decizii și acțiuni în consonanță cu valorile și interesele națiunilor, conform necesităților de securitate.

Termenul informațional se referă la conținutul de informații al unei referințe. Semnificația sintagmei – situație informațională – include conținutul informațional al realității referențiate.

Termenul informativ implică rolul de a informa, în sensul de a obține și de a pune în cunoștință de cauză prin informații.

Activitatea informativă este derulată de structuri specializate, legal constituite, care, în mod sistematic, unitar și în secret, utilizează mijloace și metode pentru obținerea și valorificarea informațiilor de securitate. Aceasta reprezintă ansamblul operațiunilor și acțiunile aferente ce se derulează pe două paliere: informații și contrainformații.

Sistemul informativ reprezintă un ansamblu de elemente valorice (principii, norme, proceduri) și structuri instituționale care relaționează și desfășoară activitate informativă, potrivit competențelor.

Serviciile de informații sunt componente ale acestui ansamblu instituțional (sisteme informative), ce acționează pentru prevenirea, contracararea ori înlăturarea acțiunilor vectorilor de insecuritate. Permanent, acestea desfășoară acțiuni specializate prin care asigură suportul necesar valorificării resurselor de securitate (conform principiilor, normelor și procedurilor), sens în care obțin și valorifică informații pentru adoptarea și punerea în aplicare, de către autoritățile îndrituite, a deciziilor oportune.

Instituțiile abilitate legal să desfășoare activitate informativă (sistemul securității naționale) sunt reprezentate de servicii de informații interne, externe și militare, servicii de securitate și structuri departamentale, de informații și protecție (în componența unor ministere, precum: apărare, interne, justiție, transporturi, economie etc.; servicii speciale care asigură comunicațiile, protecția și paza).

La nivelul entităților statale, activitatea serviciilor de informații este coordonată de Comunitatea Națională de Informații (C.N.I.).

Structura organizațională a unei Comunități de Informații Multinațională (C.I.M.) se constituie din sisteme informative naționale (C.N.I. și componentele lor) și organisme colective de conducere (supranaționale) cu funcții corelate activității de concepere, planificare și coordonare a ansamblurilor de informații ale entităților statale membre ale unei uniuni /alianțe. Rolul acestora este de a asigura un cadru instituțional comun care să permită schimbul integrat de informații (nu doar bilateral), respectiv producerea informațiilor de securitate cu relevanță pentru uniune /alianță în ansamblul ei (politici de nivel înalt – securitate, apărare și politică externă), respectiv preluarea de la ansambluri informative a fondurilor de date și valorificarea lor integrată.

Dimensiunea strategică a activității de intelligence este reprezentată de Comunitatea Națională de Informații (intelligence integrat) și Comunitatea de Informații Multinațională (intelligence integrat stratificat), cea operațională fiind

prezentă la nivelul serviciilor de informații (intelligence). Dimensiunea tactică este caracteristică componentelor sistemelor informative.

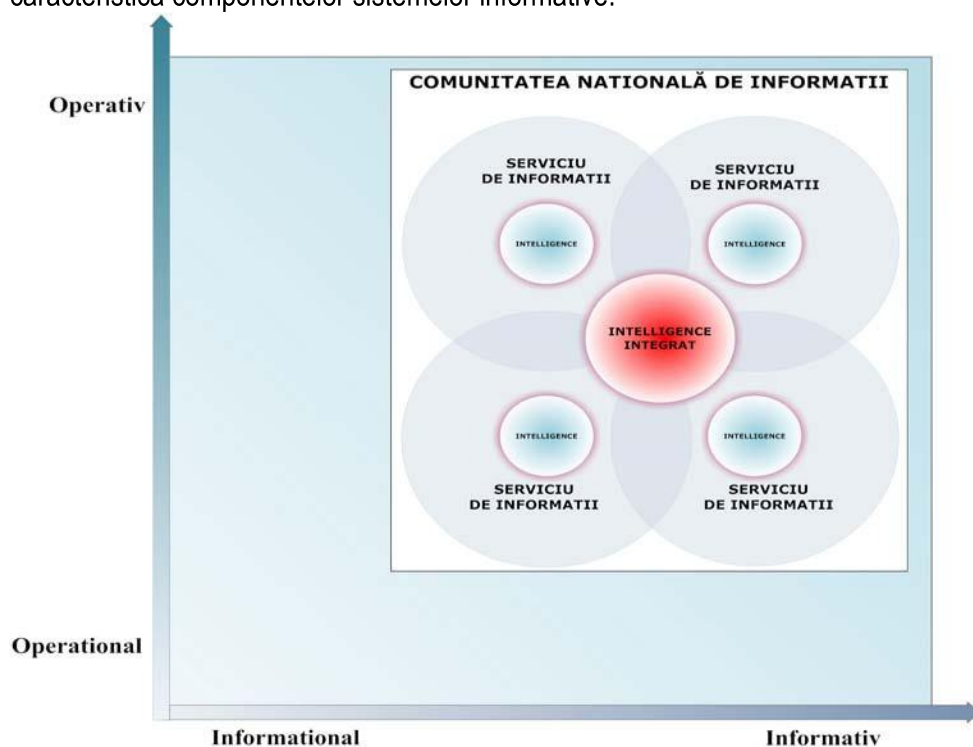

Figura 4. Intelligence integrat

Termenul operațional delimitează contextul realizării unor operațiuni. Semnificația sintagmei – situație operațională – include atât elementele constitutive unei realități referențiate, cât și conexiunile dintre acestea.

Termenul operativ implică realizarea promptă a operațiunilor. Semnificația sintagmei – situație operativă – include elemente constitutive ale unei stări de fapt și legături de cauzalitate (repere motivaționale, interese etc.), cu relevanță în ceea ce privește desfășurarea eficace a activității informative.

Intelligence – concept și model organizațional

Pentru o delimitare de ansamblu a reperelor conceptuale și a modelului organizațional avem în vedere trei ipostaze ale intelligence-ului: artă strategică,

componentă superioară a confruntării informaționale și activitate informativă derulată de un serviciu de informații.

Intelligence – artă strategică

Sfera semnificației cuvântului intelligence include noțiunea de inteligență care reprezintă „1. Capacitatea de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a rezolva situații sau probleme noi pe baza experienței acumulate anterior; deșteptăciune. Inteligență artificială = capacitate a sistemelor tehnice evaluate de a obține performanțe cvasiumane. Persoană inteligentă. 2. (Înv.; art.) Totalitatea intelectualilor; intelectualitate. [Var.: *inteligință* s.f.] – Din fr. *intelligence*, lat. *intelligentia*, germ. *Intelligenz*, rus. *inteligencia*.”⁴

Reprezentative sunt și următoarele accepțiuni ale termenului de intelligence:

- ✓ cunoașterea căutată de națiuni pentru a preveni ori a contracara amenințările și a-și proteja valorile și interesele vitale;
- ✓ previziune asupra lumii din jur – preambul la decizie și acțiune a decidenților strategici.

În sens larg, în structurile organizaționale ce funcționează în domeniul activității de informații, cunoașterea⁵ se poate defini ca:

- o reflectare activă a lumii reale în ansamblu, a esențialului și a trăsăturilor generice, în conștiința membrilor organizației de intelligence, proces bazat pe capacitatea de descompunere și analiză a atributelor entităților componente, respectiv pe capacitatea de sinteză și raționare cu concepte abstracte (disfuncții, vulnerabilități, factori de risc, amenințări, stări de pericol etc.);
- un mix fluid de experiență, valori, date contextuale, viziuni însușite și intuiție care creează mediul și furnizează cadrul necesar evaluării și încorporării noilor experiențe și produse informaționale la nivel cognitiv, care ulterior sunt materializate în explicit (proceduri, procese, practici, norme);
- informații care pot genera potențial acționabil atât la nivelul sistemelor informative, cât și la cel al instituțiilor strategice beneficiare.

Din perspectiva componentelor cunoașterii în intelligence, există o stratificare a produselor informaționale – date și informații, urmate de cunoștințe și expertiză, sub cupola raționalității maxime – existentă la nivelul C.N.I., ierarhizate ascendent după gradul de complexitate.

➤ **Date** – fapte nestructurate ce au un caracter static;

⁴ *** www.webdex.ro, vizitat 15 decembrie, 2010.

⁵ Mazilescu, Vasile, *Modelarea proceselor de afaceri bazate pe managementul de cunoștințe*, Galați, Editura Europlus, 2006, pp. 125-133.

Cuvântul date provine din substantivul latin *data*, pluralul cuvântului *datum*, care derivă la rândul său din verbul *dare* – a da (cu sensul de ceva dat). Această categorie constituie nivelul cel mai de jos al abstracției, datele putând fi convertite prin contextualizare în informație, după proceduri ce implică evaluarea lor, evidențierea legăturilor semnificative și stabilirea relevanței acestora.

Datele în sine au o relevanță mică, reprezentând o stare de fapt, la modul grosier, fără cauzalitate. În condițiile în care nu există o perspectivă calitativă clară la nivelul acestora, cantitatea de date oferă deseori iluzia de rigoare sau acuratețe (prin inducerea opiniei potrivit căreia colectarea unei cantități apreciabile implică decizii oportune, precise, obiective și raționale).

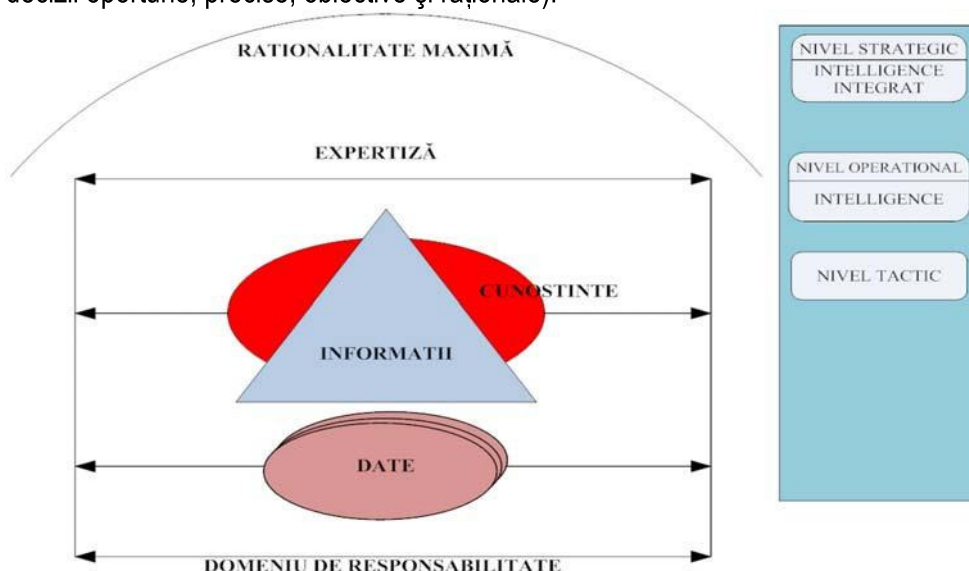

Figura 5. Cunoașterea în intelligence

Putem considera date inclusiv unele produse informaționale obținute, la un moment dat, din Human Intelligence (HUMINT) – prin intermediul surselor umane, Open Source Intelligence (OSINT) – surse deschise, Cooperation Liason Intelligence (COLINT) – operațiuni de legătură și cooperare, acestea urmând a dobândi /redobândi calitatea de informații după contextualizare (evaluare, evidențierea legăturilor semnificative, stabilirea relevanței).

➤ **Informație** – o agregare contextualizată de date care favorizează decizia.

Termenul este preluat din latină – *inform*, prin intermediul limbii franceze – *information*, al cărui înțeles inițial înseamnă „ceva ce schimbă, modelează pe acela care o deține”⁶. Informația presupune interpretare și relevanță, caracteristici obținute prin procesarea, manipularea și organizarea datelor.

Din această perspectivă, rezultă că orice informație transmisă intra-instituțional (conlucrare în cadrul unui serviciu de informații) ori inter-instituțional (cooperare între structurile C.N.I., colaborare între acestea și elemente ale sistemului național de securitate) se transformă în date care, după contextualizare la structura beneficiară, pot dobândi caracter de informație. Prin procesarea datelor primite, destinatarul va stabili atribute precum relevanța, pertinența și oportunitatea. Astfel, se evidențiază principiul potrivit căruia orice transmitere de informații are ca efect degradarea acestora în date.

➤ **Cunoștințe** – un ansamblu de elemente obținute pe baza proceselor cognitive de abstractizare, generalizare, clasificare și intensiune.

În intelligence, cunoștințele sunt percepute ca fiind:

✓ stare a minții – cunoaștere și înțelegere (cu focalizare pe accesarea membrilor serviciilor de informații la procesul de îmbogățire a propriilor cunoștințe și aplicarea lor conform obiectivelor de securitate);

✓ procese – cu referire la aplicarea efectivă a experienței membrilor structurilor informative;

✓ capacitate de utilizare rațională a informației, în ceea ce privește instaurarea și prezervarea stării de securitate;

✓ condiție de acces la informații – modalități concrete și operative de extensie a perspectivei informaționale;

✓ obiecte – entități ce pot fi depozitate, utilizate și transferate.

În activitatea informativă sunt utilizate cunoștințe tacite și explicite.

Cele tacite derivă din acțiune, experiență și contexte specifice, fiind materializate în ansambluri alcătuite din elemente cognitive (modele mentale individuale, respectiv comportamente predefinite, încredere, conceptualizări, puncte de vedere) și tehnice (abilități pe linia îndeplinirii scopurilor în situații contextualizate). Astfel, rezultă caracterul personal al cunoașterii tacite, dificil de formalizat, în condițiile în care este depozitată în sistemele cognitive ale membrilor serviciilor de informații.

⁶ *** ro.wikipedia.org, vizitat 15 februarie, 2010.

Componenta explicită (formală) a cunoașterii în sistemele informative poate fi codificată și transmisă printr-un limbaj sistematic și formal sub formă de:

- fapte – enunțuri ce se referă la instanțieri ale realității (produse informaționale);

- reguli – relații de tip cauză-efect ce pot îngloba în structura lor diferite tipuri de cunoștințe (regulamente ale activității informative ori ale membrilor unui serviciu de informații etc.);

- euristici – reguli bazate pe experiență.

➤**Expertiză** – cunoștințe din activitatea de informații pe un anumit domeniu de responsabilitate, constă într-o mulțime de definiții, relații, euristici, proceduri, strategii și ipoteze.

➤**Raționalitate maximă (înțelepciune)** – cumula holistic al expertizelor din activitatea de informații.

Cunoașterea e necesară funcționării eficiente în medii nestructurate a sistemelor informative, întrucât facilitează culegerea datelor și prelucrarea resurselor informaționale prin identificarea caracteristicilor structurale și dinamice ale mediului de interes (situația operațională), iar subsecvent, dirijează propriile procese interne pentru a remite produse de intelligence beneficiarilor legal abilitați.

Imperativul obținerii acestora condiționează funcționarea serviciilor de informații în sensul detectării, creării și utilizării sistematice a unor modele de comunicare, alcătuite din surse de informații (interne și externe, respectiv deschise, oficiale ori publice, agentură etc.) și circuite informaționale aferente exploatării acestora.

Cunoașterea determină măsura în care membrii structurilor investite să desfășoare activitate informativă conștientizează relațiile dintre scopuri, mijloace și rezultate, cele dintre serviciile de informații și mediul lor de responsabilitate, cu efect direct asupra fluxului informațional (provenit din sursele de informații) și celui info-decizional (prin interacțiuni intra și inter-organizaționale).

Având în vedere reperele prin care este reflectată cunoașterea în cadrul sistemelor informative, coroborate cu determinările pe linia funcționării acestora, considerăm că activitatea de informații constă în procese info-decizionale interdependente ce se derulează pe două axe, respectiv date-informații și cunoștințe-expertiză, în context organizațional specific (ce asigură raționalitatea maximă).

Definită ca dobândire de cunoștințe și putere de acțiune și organizare, informația se adaugă la cunoașterea celui care o receptează. Prin intelligence sunt

valorificate informații la nivelul instituțiilor beneficiare în sensul valorizării acestora prin instituirea ori asigurarea securității, în contextul în care cunoașterea derivată (atât la nivelul sistemelor informative, cât și la cel al beneficiarilor legal abilitați) poate structura contexte favorabile materializării și protejării valorilor și intereselor națiunii.

Intelligence-ul constituie arta strategică de a întrebuița eficient forțe și mijloace informative, corelat atribuțiilor legale conferite, pentru obținerea, producerea și valorificarea informațiilor de securitate, având la bază utilizarea cunoștințelor și transferul de expertiză intra și inter-instituțional, în scopul instituirii și preservării securității naționale.

Evidențierea indirectă a caracterului științific derivă din componenta explicită a cunoașterii din sistemele informative ce contribuie, solidar cu forma tacită (utilizată de resursa umană pentru derularea activității de informații), la transformarea /perfecționarea sistematică a intelligence-ului, corelat evoluției societății și cerințelor beneficiarilor legali.

Intelligence – componentă superioară a confruntării informaționale

În domeniul securității, intelligence-ul este „1. produsul rezultat din colectarea, procesarea, integrarea, analiza, evaluarea și interpretarea informațiilor existente, referitoare la țări ori regiuni; 2. informații și date despre un adversar, obținute prin observare, investigare, analiză sau raționament.”⁷

Obținerea și valorificarea informațiilor de securitate către autoritățile îndrituite se realizează de structurile informative, în mod secret, pe parcursul a două etape succesive, ce relevă **modelul funcțional al intelligence-ului**, respectiv:

✓flux informațional (obținerea și transformarea fondului informativ inițial – totalitatea datelor – în fond informativ intermediar);

✓flux info-decizional, circuit cu dublă valență: prima – prelucrarea fondului informativ intermediar și obținerea celui finit (informații de securitate), iar cea de a doua – recalibrarea fluxului informațional pe baza reacțiilor /feed-back-ului primit atât de la beneficiari, cât și de la propriile structuri de informații.

⁷ *** www.webdex.ro, vizitat 10 aprilie, 2010.

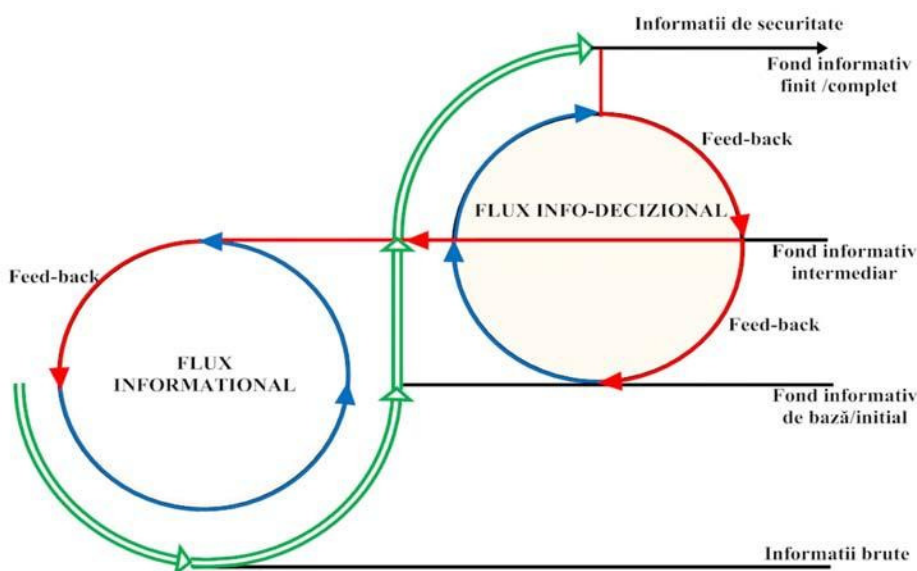

Figura 6. Modelul funcțional al intelligence-ului

În general, în compunerea unui serviciu de informații intră structuri specializate în obținerea fondului informativ primar/intermediar (culegere) și exploatarea acestuia (având ca rezultat producerea fondului informativ finit), precum și servicii logistice. La realizarea fondului informativ primar contribuie resurse informaționale – totalitatea datelor, informațiilor, băncilor de date, care, prin organizare, relevanță, disponibilitate și utilizare adecvată, sunt necesare și utile în această etapă, și surse de informații – elemente umane sau mijloace, metode ori proceduri tehnice care identifică și furnizează date de referință pentru securitate, precum și elementele materiale care le conțin.

Fondul informativ intermediar (produse informaționale cu rol de clarificare și completare a situației operative) se obține prin prelucrarea fondului informativ inițial, ce are ca reprezentare date/informații:

- **de bază sau inițiale** (fapte singulare sau serii/grupuri de fapte care reprezintă descrierea stării de fapt în care acestea există sau au existat într-un anumit loc și la un anumit moment; au o natură neechivocă);

●brute (date neprelucrate de orice fel, care pot fi utilizate în producerea de informații);

●**de cooperare** (obținute de către serviciile de informații și structurile departamentale, în raport de competențe, în baza unor programe sau planuri comune de măsuri).

Pe parcursul prelucrării produselor informaționale, fiecare membru al unei structurii informative va decide utilitatea datelor în funcție de situație, procedând la integrarea lor în informații intermediare ori păstrarea acestora ca fond documentar.

Pe parcursul celei de-a doua etape, prin prelucrarea informațiilor intermediare vor rezulta produse informaționale finite /complete (de securitate), ce pot fi valorificate către beneficiarii legali.

Informațiile de securitate astfel obținute se împart în două categorii, respectiv de necesitate națională (apărarea valorilor și realizarea obiectivelor strategice, precum și protejarea funcțiilor națiunii și a resurselor informaționale, energetice și umane) și de interes național (cu privire la căile de realizare, susținere și promovare a intereselor fundamentale).

Acestea se constituie în suportul viabil al cunoașterii nevoilor de securitate, al fundamentării politicilor și strategiilor în domeniu, al avertizării oportune, exacte, corecte și echidistante asupra posibilelor situații critice, precum și al deciziilor necesare prevenirii, contracarării sau înlăturării amenințărilor la adresa securității naționale.

În cursul procesării informației primite, beneficiarul îi conferă atributele absolut necesare definirii mesajului ca informație: relevanța (evidențierea utilității), pertinența (delimitarea cantitativă și calitativă a relevanței, în mod calificat și aplicat, conform cerințelor obiective de informare ale unui consumator într-o problemă bine definită și în raport cu un scop precis) și oportunitatea (relevă utilitatea și disponibilitatea la momentul și în locul potrivit).

Valoarea informației nu este dată de noutate, ci de măsura în care conținutul ei corespunde unei așteptări și unui scop, la baza cărora se află o necesitate sau un interes. Pentru creșterea calității, cantitatea de noutate trebuie să se direcționeze pe sensul utilității. Calitatea se bazează pe veridicitatea și diversitatea surselor independente de obținere, iar noutatea este implicată calității.

Formula calității informației este dată de semnificația elementului în cadrul sistemului, coroborată cu relevanța ei în raport cu baza de cunoștințe a consumatorului, respectiv cu utilitatea în atingerea scopului.

Caracterul clasificat al produsului de intelligence este esențial întrucât această activitate reprezintă o confruntare informațională care se derulează permanent, la nivel inter și intra-organizațional, determinată de reprezentarea corectă a dinamicii situației operaționale (identificarea și stabilirea evoluției viitoare a factorilor perturbatori ai stării de securitate, care să permită adecvarea deciziei strategice pentru contracararea ori înlăturarea amenințărilor).

Aceasta implică o componentă de bază (flux informațional pe coordonatele sistem informativ – factori perturbatori ai securității) și una superioară (fluxul infodecizional, furnizarea suportului decizional și măsuri adoptate de instituțiile statului în raport cu activitățile de natură a afecta securitatea). Suplimentar, feed-back-ul beneficiarilor legali (ce evidențiază calitatea informației) induce caracterul complex al celei de-a doua componente. Pe baza acestuia (semnificația și relevanța informației în raport cu baza de cunoștințe a decizionalului, utilitatea sa în atingerea scopului) vor fi reorganizate demersurile informative ale structurii de informații, aspect ce reiterează confruntarea informațională superioară.

În aceste condiții, se relevă ca obiective ale confruntării informaționale⁸:

- ✓ dobândirea unei superiorități decizionale față de vectorii de insecuritate;
- ✓ crearea unui flux info-decizional la parametri optimi, atât la nivelul organizației de informații, cât și în cadrul instituțiilor strategice abilitate a dispune măsuri pentru instituirea și prezervarea stării de securitate;
- ✓ anticiparea deciziilor oportune și eliminarea incertitudinii din procesul de conducere strategică;
- ✓ dirijarea deciziei factorilor perturbatori prin obținerea și exploatarea unor potențiale de influență, potrivit intereselor de securitate națională.

De asemenea, apreciem că în structurile informative ce nu dispun de resorturi precum cele de cercetare penală, reținere ori arestare preventivă, va crește importanța confruntării informaționale și a activităților de cooperare intra și inter-instituțională, fiind reținută, ca necesitate, primirea, luarea în considerare și

⁸ Onișor, Constantin, *Teoria strategiei militare*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999, pp. 450-480.

interpretarea feed-back-ului de la beneficiar, ca element de susținere a calității informațiilor captate ori a produselor de intelligence generate.

Intelligence – activitate informativă într-o entitate statală

Structurile informative au atribuții privind evaluarea și prognoza evoluției situației operative și sprijină procesul de luare a deciziilor în stat. În acest sens, ele sunt abilitate să elaboreze produse informaționale utile beneficiarilor (verificate, exacte, pertinente și concludente) – analize complexe, concluzii și previziuni asupra stării de securitate, care să sesizeze amenințările potențiale pentru a genera, pe cât posibil anticipativ, contextul informațional (de cunoaștere) necesar pentru protejarea valorilor fundamentale și intereselor naționale împotriva oricăror acțiuni nelegitime.

Activitatea informativă are un caracter planificat și sistematic, prin care se evită paralelismele între structurile specializate și asigură fluxul continuu și cuprinzător de informații de securitate. Cele mai importante aspecte funcționale sunt ofensivitatea și mobilitatea (măsuri active și complexe pentru cunoașterea amenințărilor și realizarea obiectivelor). Acestea conferă, prin anticiparea și previziunea situației operative, capacitatea de a dobândi și menține inițiativa și de a controla tendințele evolutive ale amenințărilor și consecințelor.

Astfel, intelligence are ca determinant major îndeplinirea atribuțiilor conferite prin lege structurilor informative – cunoașterea, anticiparea, prevenirea și contracararea amenințărilor la adresa securității, respectiv realizarea, susținerea și promovarea intereselor naționale.

Intelligence-ul asigură starea de securitate (concept unitar /de ansamblu, cu caracter imaterial) prin exercitarea unor funcții vitale în ansamblul puterii de stat, în principal de suport decizional, avându-se în vedere faptul că activitatea de informații nu este un scop în sine, iar informația reprezintă o resursă strategică destinată doar factorilor legal abilitați.

Intelligence-ul constituie activitatea secretă de stat, derulată în scopul asigurării avantajului competitiv instituțiilor statului în raport cu subiecți /organizații ale căror acțiuni se constituie în factori perturbatori cu consecințe asupra stării de securitate.

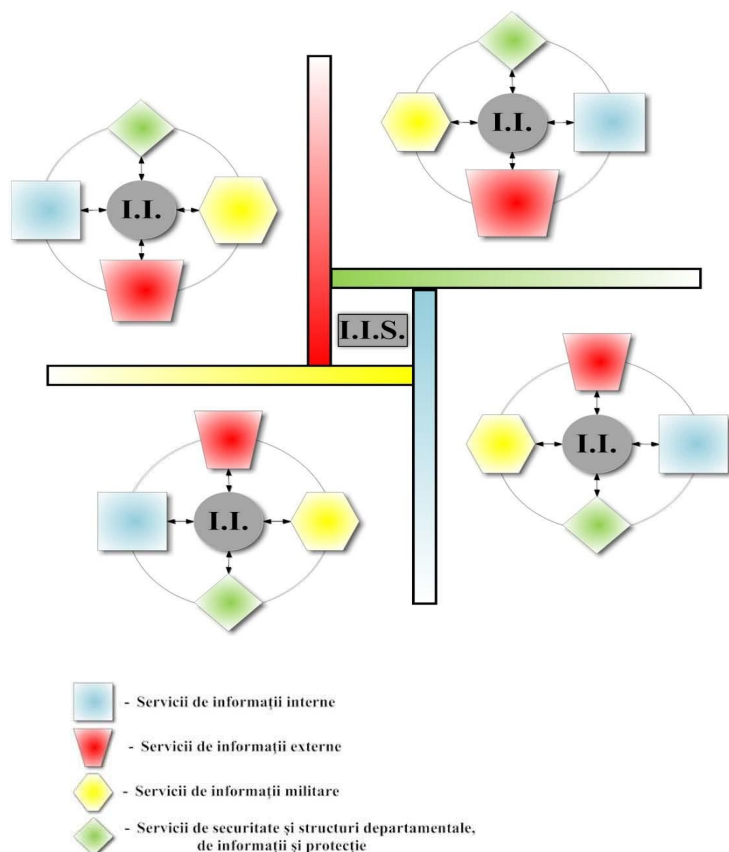

Figura 7. Intelligence integrat stratificat

La nivelul unei entități statale, intelligence-ul integrat este:

- coordonat, de regulă, de către unul dintre cei mai înalți demnitari (președintele țării, vicepreședinte, primul-ministru, președintele adunării reprezentative);

- condus nemijlocit de către o persoană cu rang înalt (uneori șeful principalului serviciu de informații din statul respectiv), prin intermediul unor structuri manageriale colective;

●controlat de puterile statului și de societatea civilă prin mecanismele oferite de sistemul democratic de organizare socială.

Ca sistem integrat de instituții informative, C.N.I. cuprinde servicii autonome sau departamentale de informații, respectiv structuri informative specializate în activități speciale (de sprijin informațional).

O comunitate de informații completă și viabilă, cu reale posibilități informaționale și capacități ofensiv-defensive, este structurată pe servicii de informații și servicii speciale. Sistemele informative au ca funcție căutarea și culegerea de date, analiza acestora și transformarea lor în informații pentru securitate și apărare necesare info-deciziei strategice.

De regulă, serviciile informative din C.N.I. sunt structuri militare, dar statele cu democrații consolidate utilizează tot mai frecvent servicii civile de informații (caracterizate prin flexibilitate mai mare).

Cele mai eficiente și puternice state dispun de structuri specializate în acțiuni speciale (sprijin informațional), ce utilizează mijloace și procedee tipice acțiunilor de luptă (culegerea de informații prin măsuri pro-active). Astfel, unele dintre structurile informative aparținând în special marilor puteri, precum S.U.A., Rusia, Israel etc., ce au imprimat activității informative un caracter ofensiv, dispun de servicii speciale pentru executarea acțiunilor care au drept scop influențarea situației operaționale conform propriilor interese strategice (sprijin informațional, în domeniul precum lupta antiteroristă). Ele sunt structurate, de regulă, în cadrul unor birouri tehnice, compuse din specialiști care pun la dispoziția structurilor de culegere sau de exploatare a informațiilor mijloacele tehnice necesare (arme speciale, concepute pentru diferite tipuri de misiuni, material electronic etc.) sau subunități speciale, cu caracter permanent sau temporar, care culeg informații prin mijloace specifice luptei armate. În situația în care structurile informative nu dispun de servicii speciale, ele utilizează în activitatea de sprijin informațional forțele militare speciale.

Ținta operațională a activității de intelligence este asigurarea stării de securitate, preponderent prin producerea și diseminarea informațiilor pentru securitate și apărare. În acest context, rezultă următoarele caracteristici ale intelligence-ului ca resursă de securitate:

- ✓este realizat de către reprezentanți ai unor structuri naționale /de stat;
- ✓constă în utilizarea eficientă a unor mijloace și metode secrete, pentru a asigura prezervarea valorilor și materializarea intereselor conform necesităților de securitate;
- ✓se circumscrie, în principal, producerii și diseminării de informații.

Scopul și obiectivele intelligence-ului se subsumează funcțiilor securității și constau în:

- cunoaștere – în sensul deținerii capacității identificării tendințelor de evoluție a fenomenelor perturbatoare, cu consecințe în planul securității;
- anticiparea variantelor posibile de materializare a tipurilor de amenințări existente ori prognozabile;
- prevenire – reducerea ori înlăturarea surselor generatoare de amenințări la adresa securității;
- contracarare – acțiunea prin care se blochează materializarea unei amenințări ori se limitează efectele negative generate în consecință;
- susținerea și promovarea intereselor naționale.

C.N.I. îi revine pe lângă conducerea de ansamblu a confruntării informaționale a tuturor categoriilor de structuri informative și funcția de a concepe, planifica și conduce activitatea sistemelor de informații. Astfel, intelligence-ul are ca arie de manifestare sfera conducerii și înglobează elemente de decizie (opțiuni), de planificare (elaborarea de planuri) și acționale (înfăptuirea deciziei prin atingerea scopurilor propuse).

BIBLIOGRAFIE

- BORDEIANU, Cătălin; ENEA, Viorel și NICOLAE, Corina (2010). *Gestionarea și managementul crizelor militaro-politice contemporane. Dimensiunile securității în epoca globalizării*. Iași: Editura Vasiliana 98.
- MAZILESCU, V. (2006). *Modelarea proceselor de afaceri bazate pe managementul de cunoștințe*. Galați: Editura Europlus.
- ONIȘOR, C. (1999). *Teoria Strategiei Militare*. București: Editura Academiei de Înalte Studii Militare.
- MILLER, B. (2010). *State, Națiuni și Mari Puteri*. Iași: Editura Tipo Moldova.
- WRIGHT, M. (1998). *Politica de putere*. București: Editura ARC.
- *** www.dex-online-ro.ro
- *** www.webdex.ro
- *** www.ro.wikipedia.ro

